

РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-наукову програму
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за спеціальністю D8 Право
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
Кваліфікація: доктор філософії, спеціальність Право
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

В умовах сучасних трансформацій правової системи України, євроінтеграційних процесів, оновлення національного законодавства та зростання ролі правничої науки у забезпеченні сталого розвитку, верховенства права і належного врядування особливої ваги набуває якісна підготовка здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю «Право». Саме на цьому рівні формується кадровий, інтелектуальний і дослідницький потенціал правничої науки, здатний не лише осмислювати сучасні виклики, а й продукувати нові наукові підходи, моделі правового регулювання, експертні висновки та практичні рішення для держави й суспільства. Така підготовка має поєднувати фундаментальність, дослідницьку глибину, методологічну зрілість, академічну добросовісність і практичну релевантність.

Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії за спеціальністю D8 Право, що реалізується у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля, справляє цілісне і позитивне враження як за своєю концепцією, так і за змістовим наповненням. Програма визначена як освітньо-наукова, розрахована на чотири роки, має освітню складову обсягом 45 кредитів ЄКТС, а її наукова складова передбачає проведення власного дослідження та оформлення його результатів у вигляді дисертації. Вона відповідає третьому циклу вищої освіти, 8 рівню НРК та 8 рівню Європейської рамки кваліфікацій (EQF LLL). У програмі чітко окреслено предметну область, мету, компетентності, програмні результати навчання, форми викладання та оцінювання, а також кадрове, матеріально-технічне й інформаційне забезпечення.

Позитивною ознакою рецензованої програми є її чітка дослідницька спрямованість. У профілі програми наголошено, що вона орієнтована на наукові дослідження у сфері права, а серед ключових цілей визначено набуття здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні теоретичні та практичні проблеми у галузі права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Такий підхід відповідає природі підготовки доктора філософії і свідчить про коректне розуміння завдань третього рівня вищої освіти.

Важливо, що освітня програма не обмежується суто декларативним формулюванням дослідницьких цілей, а структурно забезпечує їх реалізацію. Вона охоплює компоненти загальнонаукової підготовки, мовно-комунікаційної підготовки, універсальні компетентності дослідника, спеціальні правничі компоненти, педагогічну практику та вибірккову складову. Така побудова

дозволяє сформувати не лише фахового дослідника у сфері права, а й майбутнього викладача, експерта, аналітика та учасника правотворчих і правозастосовних процесів. Особливо цінним є поєднання глибинних знань зі спеціальності, методології наукових досліджень, цифрових технологій, академічної комунікації та педагогічної практики.

На належному рівні сформульовано програмні компетентності та результати навчання. Інтегральна компетентність охоплює здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності та проводити власне дослідження. Серед спеціальних компетентностей окремо виділено здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження, застосовувати методи правового та міждисциплінарного дослідження, здійснювати науково-педагогічну та експертну діяльність, моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, а також реагувати на нові інституційні та суспільні етичні виклики. Програмні результати навчання, своєю чергою, орієнтують здобувача на поєднання концептуальних знань, дослідницьких навичок, академічної комунікації, методологічної грамотності, використання сучасних інструментів аналізу даних, розробки наукових та інноваційних проєктів, викладацької діяльності та підготовки правових висновків і рекомендацій. Це свідчить про системність і збалансованість програми.

Окремо слід відзначити актуальність змістових акцентів програми. У ній простежується орієнтація на адаптацію національного законодавства до європейських стандартів, вимог сталого розвитку, використання цифрових технологій у науковій діяльності та зв'язок права з актуальними суспільними викликами.

Позитивно оцінюється й те, що програма та її оновлення ґрунтуються не лише на внутрішньому академічному баченні, а й на результатах моніторингу та комунікації зі стейкхолдерами. Заслуговує на схвалення й те, що результати моніторингу не залишилися формальними, а були відображені у змінах до програми та навчального плану. Зокрема, позитивно сприймається введення дисципліни «Адаптація національного законодавства до вимог сталого розвитку» на рівні обов'язкової освітньої компоненти. Так само враховано зміни у нормативному регулюванні, зокрема нову редакцію пункту 15 частини першої статті 62 Закону України «Про вищу освіту» щодо права здобувачів на вибір освітніх компонентів, а також постанову Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 1021 про зміну переліку галузей знань і спеціальностей, унаслідок чого в програмі та навчальному плані відображено нове позначення галузі знань D та спеціальності D8 Право. Це свідчить про нормативну актуальність програми і належну реакцію розробників на зміни правового поля.

Важливим аргументом на користь якості програми є наявність структурованого механізму формування індивідуальної освітньої траєкторії. В ОНП передбачено щорічний вибір вибіркового освітнього компонентів із загальноуніверситетського каталогу, що розширює можливості аспіранта адаптувати освітню складову до тематики власного дослідження та професійних інтересів. Це особливо значуще для третього рівня вищої освіти, де

індивідуалізація підготовки є не додатковою перевагою, а необхідною умовою якісного виконання дисертаційного дослідження.

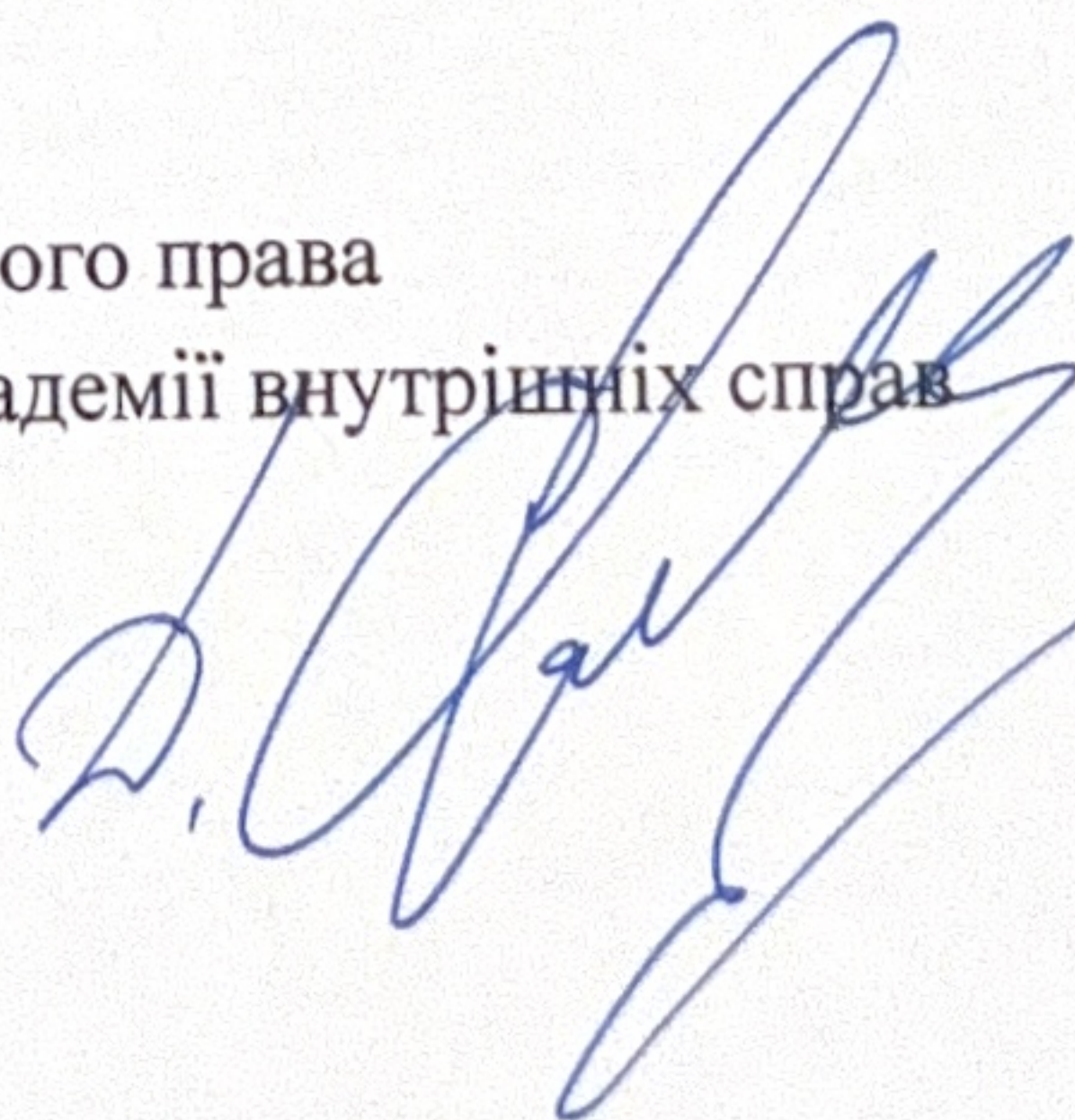
Схвальної оцінки заслуговує й те, що програма має належне інституційне підґрунтя. У документі відображено погодження програми з представниками судової системи, адвокатури та системи безоплатної правничої допомоги, а також проходження належних внутрішньоуніверситетських процедур розгляду і схвалення. Це підсилює довіру до програми та підтверджує її практичну релевантність і академічну легітимність.

Разом із тим, поряд із безперечними перевагами, доцільно висловити і окремі рекомендації щодо подальшого вдосконалення програми. Вбачається, що перспективними напрямками її розвитку є подальше розширення каталогу вибіркових дисциплін за інноваційними правничими напрямками, посилення міжнародного наукового компоненту, інституціоналізація дослідницьких семінарів, більша інтеграція освітніх компонентів із тематикою індивідуальних дисертаційних досліджень, а також подальше посилення аналітичної, policy-oriented та експертної складової підготовки. Такі кроки не ставлять під сумнів якість програми, а навпаки, логічно продовжують уже закладений у ній потенціал розвитку.

Загалом освітньо-наукова програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право, що реалізується у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля, є змістовно цілісною, логічно структурованою, нормативно актуальною та такою, що відповідає сучасним вимогам до підготовки доктора філософії у галузі права. Вона поєднує фундаментальну наукову підготовку, розвиток дослідницьких, педагогічних, комунікативних та експертних компетентностей, враховує позиції стейкхолдерів, результати моніторингу якості та зміни в законодавстві. Програма здатна забезпечити досягнення заявлених програмних результатів навчання та підготовку конкурентоспроможного дослідника і викладача у сфері права.

Висновок: освітньо-наукова програма третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля є актуальною, обґрунтованою, належно структурованою та може бути рекомендована до подальшої реалізації і використання в освітньому процесі підготовки здобувачів ступеня доктора філософії за спеціальністю Право.

Професор кафедри конституційного права
та прав людини Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України

Денис ЧИЖОВ